

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ НА ШЛЯХУ ДО СВІТОВОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

У часи глобалізації та інтернаціоналізації всіх сфер громадського життя міжнародна діяльність вважається пріоритетом стратегії розвитку вищих навчальних закладів. Не залишився осторонь і Запорізький державний університет. Уже в 1991 р. було укладено перші двосторонні угоди про співробітництво з вищими Болгарії та США, а в 1992 р., з ініціативи тодішнього ректора ЗДУ, В. О. Толока створено новий підрозділ – відділ міжнародних зв'язків. Відповідним чином розширювалася й географія міжнародних зв'язків ЗДУ: в активі вишу – договори з Університетом Св. Стефана та Університетом Торонто (Канада), коледжами Макалестера і Лі, Колумбійським університетом (США) та кількома європейськими університетами (Польща, Болгарія, Австрія).

Перші кроки ЗДУ в царині міжнародної академічної мобільності є надзвичайно цінними. Для молоді 90-х рр. викладали фахівці з Канади, США та Німеччини. Спеціалісти з багатьох факультетів почали застосовувати принципово нові формати роботи, революційні методики навчання, які опанували під час стажувань у Європі та США. Завдяки програмам академічного обміну в студентів з'явилася можливість навчатися в іншомовному середовищі, знайомитися та спілкуватися із закордонними ровесниками. Не менш важливими факторами визначення подальшої міжнародної політики ЗДУ стало налагодження співробітництва з міжнародними фондами: імені Едмунда Маскі, імені Уільяма Фулбрайта, імені Конрада Аденауера, «Відродження».

2005–2010 рр. в літописі міжнародної діяльності ЗНУ – роки повноцінної інтеграції міжнародного компоненту до стратегії університетського розвитку. Одним із найвпливовіших чинників процесу інтернаціоналізації української освіти 2000-х рр. став Болонський процес, часткове приєднання до якого відбулося 19 травня 2005 р. Крім ратифікації Болонської конвенції та впровадження кредитно-модульної системи, інтенсифікації міжнародної діяльності ЗНУ у звітний період сприяло проголошення і реалізація євроінтеграційної стратегії України.

Посли європейських країн на святкуванні Днів Європи у ЗНУ

У 2005–2010 рр. розширилася географія міжнародних зв'язків університету, яка наразі охоплює США, Канаду, Великобританію, Німеччину, Францію, Іспанію, Португалію, Норвегію, Данію, Нідерланди, Польщу, Болгарію, Румунію, Туреччину, Китай, Корею, Білорусь, Молдову, Вірменію та інші країни світу. За звітний період в університеті відкрито дві європейські магістратури – з соціальної педагогіки і ділового адміністрування, програму подвійного франко-українського диплому для фізичних і біологічних напрямів. Університет щорічно відвідують приблизно 80 іноземців.

Організація каналів студентської академічної мобільності є обов'язковим пунктом міжнародних угод за участю ЗНУ. В університеті регулярно проводяться презентації міжнародних академічних програм за участю представників фонду імені Фулбрайта, Ради академічних обмінів IREX, Німецької асоціації академічних програм DAAD, освітніх організацій «Альянс Франсез» та «ЕдьюФранс», Вищої школи права «Буцеріус», Міжнародної асоціації Gnosis Assessment тощо. З останньою було укладено договір про впровадження у ЗНУ системи міжнародної сертифікації знань англійської мови «Англія».

За результатами міжнародного співробітництва в університеті створено комплексну інфраструктуру із забезпечення академічної мобільності: Регіональний центр ECTS, європейські магістратури, а також три мовні центри, організовані в межах участі ЗНУ у програмах фонду «Відродження» (Центр інтенсивного вивчення іноземних мов), Гете-інституту (Центр німецької мови) та Посольства Франції в Україні (Французький лінгвістичний центр).

Під час навчання у центрах студенти ЗНУ, передусім немовних спеціальностей, мають можливість не лише вдосконалити знання іноземної мови (англійської, німецької, французької, іспанської, італійської, польської, грецької), але й підготуватися до складання іспитів на міжнародні сертифікати (DELTA, DALF, DaF, DELE, TOEFL, IELTS, ANGLIA тощо). Загальна кількість слухачів мовних центрів за звітний період складає понад 500 осіб.

Активно співпрацює з міжнародними організаціями Регіональний центр з питань європейської та євроатлантичної інтеграції (керівник – доц. Л. О. Нестеренко). З 2007 р. на базі центру відбулося сім масштабних заходів за підтримки Громадської ліги «Україна – НАТО», Міжнародного фонду «Відродження», Інституту громадських справ (м. Братислава, Словаччина) тощо.

Задля підвищення ефективності підготовки й реалізації міжнародних проектів при міжнародному відділі ЗНУ було створено Проектно-аналітичне бюро. Його фахівці координують процес підготовки проектних заявок, надають допомогу при перекладі й оформленні документації, організовують тематичні тренінги тощо.

Протягом 2010–2012 рр. ЗНУ підтримував партнерські зв'язки з вищими навчальними закладами та установами

Німеччини, США, Росії, Франції, Нідерландів, Швеції, Польщі, Болгарії, Угорщини, Вірменії та Азербайджану.

Протягом 2010–2012 рр. університет спробував свої сили у принципово новому для ЗНУ форматі міжнародних літніх шкіл. Так, у 2010 р. в межах двосторонньої угоди з Бакинським слов'янським університетом (Азербайджан) на базі ЗНУ було організовано двотижневу міжнародну літню школу з українознавства. Майбутні регіонознавці й філологи з Баку змогли ознайомитися з історією та сучасністю Запорізького краю, відвідати інтенсивні курси української мови, взяти участь у майстер-класах із приготування страв національної кухні, співу, танцю, народної творчості тощо.

Упродовж 2010–2013 рр. ЗНУ був задіяний у 48 міжнародних проектах, спрямованих на розвиток кадрового потенціалу та підвищення якості наукової діяльності й університетського стратегічного планування із загальним обсягом надходжень понад 1 000 000 грн. Серед них варто згадати проект «TEMPUS» «Контроль якості інтернаціоналізації освіти» із загальним бюджетом 910 000 євро, реалізований на базі міжнародного відділу ЗНУ.

На інтенсифікацію міжнародної проектною діяльності ЗНУ також спрямований інший проект Міжнародного відділу «Grant-writing 101», фінансований фондом імені Карнегі (США). На кошти проекту була придбана тематична література, оформлена електронна підписка на профільні зарубіжні видання з питань реалізації міжнародних проектів у галузі освіти.

Проект Міжнародного фонду «Відродження» «Центр європейської інформації» спрямований на створення на базі Наукової бібліотеки ЗНУ регіонального ресурсного центру з питань європейської інтеграції. Центр слугує платформою для діяльності не лише студентських проблемних наукових груп та диспут-клубів, але й для заходів обласної державної адміністрації, громадських організацій міста й області.

Вагомим кроком на шляху до міжнародного освітнього простору стала участь ЗНУ в проекті програми «Erasmus Mundus» «ЕЛЕКТРА» (2012–2016), що передбачає навчання та стажування студентів, викладачів та науковців у партнерських вищах ЄС за такими пріоритетними напрямками, як енергоефективні технології, чисті технології, зелена енергетика, екологія та охорона довкілля, сталій розвиток тощо.

У 2010 р. ЗНУ став першим вишем України, при якому діє власний Центр розвитку дитини. Створений на базі Ресурсного центру Королівського дитячого фонду (Швейцарія), центр не лише виконує практичні завдання (підготовка дітей до школи, курси іноземної мови для малюків, надання консультативної допомоги батькам), але й у співробітництві з Університетом м. Шьовде (Швеція) здійснює наукову діяльність у галузі раннього розвитку дитини, музикотерапії, новітніх інтерактивних методик навчання тощо.

Активну участь брав ЗНУ в проекті ЄС/Програми розвитку ООН «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду», в межах якого проводилася робота з впровадження в навчальний план факультету соціології та управління курсу зі сталого розвитку суспільства. Значним досягненням на шляху до зміцнення інституціонального співробітництва та впровадження стратегій інтернаціоналізації освіти стало членство ЗНУ в консорціумі ще одного

Надзвичайний і Повноважний Посол Сполучених Штатів Америки в Україні У. Тейлор під час візиту до ЗНУ, 2007 р.

масштабного проекту «Erasmus Mundus» – «NUMERIA», що дає можливість студентам, аспірантам, науковцям і викладачам ЗНУ отримати повну стипендію та пройти стажування у сфері гуманітарних наук у провідних європейських університетах Естонії, Італії, Словаччини, Румунії, Нідерландів, Чехії та Швеції.

Зростала й кількість запрошених іноземних фахівців: за звітний період ЗНУ відвідали 313 іноземних гостей. Серед почесних гостей ЗНУ за цей період – Надзвичайний і Повноважний посол Фінляндії в Україні, генеральні консули ФРН та Республіки Польща, аташе з питань культури Посольства Франції в Україні, аташе з гуманітарних питань Посольства США в Україні.

У межах співпраці з агенцією USAID, Асоціацією енергоефективних міст України та неурядовою організацією Greencubator у вересні 2010 р. в університеті проведено Міжнародну конференцію «Енергоефективні університети», яка збрала понад 150 учасників з усіх регіонів України.

Приділялася увага і презентації здобутків університету на міжнародному рівні. В 2010 р. облаштований за підтримки Державного департаменту США інформаційний інтернет-портал «Пороги» факультету журналістики посів II місце на Міжнародному конкурсі молодіжних електронних ЗМІ «Золоте павутиння». У жовтні 2011 р. на Міжнародній виставці «Освіта і кар'єра» в м. Києві університет здобув золоту медаль у номінації «Розвиток студентської науково-дослідної роботи». В 2012 р. досягнення фахівців ЗНУ в галузі енергоефективності були представлені на Міжнародному енергетичному форумі. А на щорічній конференції Європейської асоціації міжнародної освіти в м. Копенгагені (Данія) ЗНУ єдиний з українських вишів презентував результати своїх проектів у галузі управління міжнародною діяльністю.

У 2012 р. ЗНУ вперше виступив співорганізатором міжнародної конференції за кордоном. Декан економічного факультету, проф. А. В. Череп представила виш як член Наукової ради I Міжнародного конгресу молодих вчених «Аналіз, поклики, перспективи» (Болгарія).

2013 р. став знаковим і ювілейним для ЗНУ щодо міжнародної діяльності. За безпосередньою участю іноземних партнерів в університеті відкрито 12 спеціалізованих центрів і лабораторій. В активі ЗНУ за 20 років діяльності міжнародного відділу: участь у понад 100 міжнародних

*Візит Надзвичайного і Повноважного Посла ФРН в Україні
К. Вайля, 2013 р.*

проектах програм «TEMPUS», «SOCRATES ERASMUS», «ERASMUS MUNDUS», «INTAS/NATO», «IREX», Міжнародного фонду «Відродження», Німецької служби академічних обмінів, Фонду імені Конрада Аденауера, програми імені Фулбрайта, Християнського дитячого фонду, урядів і посольств багатьох країн світу. В 2013 р. ЗНУ взяв участь у 26 міжнародних проектах, загальний обсяг надходжень від яких склав 500 000 грн. Серед них слід відзначити такі проекти програми «Erasmus Mundus», як «ELECTRA» та «HUMERIA», а також перший в історії університету проект Сьомої рамкової програми «Pirses SemData».

ЗНУ та провідні вищі навчальні заклади й установи Німеччини пов'язує довготривале плідне співробітництво, яке сьогодні перейшло на якісно новий рівень міжрегіональної взаємодії (Запорізька область — земля Саксонія-Анхальт). Протягом 12 років університет співпрацює з німецьким благодійним фондом «Марга і Курт Мельбагарт», діяльність якого спрямована на всебічну підтримку та розвиток молоді наукової еліти. Щороку фонд надає науковцям ЗНУ до десятка персональних грантів для участі в міжнародних наукових конференціях, які проводяться у країнах Європи.

Довгу історію існування має Центр вивчення німецької мови (керівник — завідувач кафедри німецької філології і перекладу С. Ю. Вапіров). Його було засновано в 2006 р. завдяки підтримці київського представництва Гете-Інституту. Тут здійснюють підготовку слухачів до складання іспитів на отримання сертифіката міжнародного зразка DAF. У межах партнерства центр постійно забезпечується новітніми методичними матеріалами, а його викладачі мають можливість підвищувати кваліфікацію в Німеччині.

Співробітництво ЗНУ з Торговельно-промисловою палатою м. Магдебурга дає можливість молодим фахівцям підвищувати кваліфікацію на підприємствах Німеччини, а потім використовувати набутий професійний досвід і в Україні. Створений при ЗНУ Центр співробітництва «Запоріжжя — Магдебург» (керівник — проф. В. З. Гришак) постійно організовує дворічні виробничі практики для випускників ЗНУ, ЗНТУ, ЗДІА та ін. За час існування центру 18 молодих фахівців із Запорізької області мали змогу стажуватися на німецьких підприємствах.

Протягом багатьох років університет підтримує партнерські відносини з Ольденбурзьким університетом імені Карла фон Оссієтського (Німеччина). Співпрацю було

розпочато з участі у спільному проекті програми «Erasmus Mundus» «Контроль якості інтернаціоналізації освіти». Реалізувавши цей проект, обидва університети ввійшли до консорціуму вишів у межах нового проекту «Erasmus Mundus» «ELECTRA» і продовжують співпрацювати з організацією академічної мобільності у сфері екології, екологічно чистої енергії та сталого розвитку.

У межах реалізації міжнародного проекту «HUMERIA» керівництво ЗНУ підписало низку договорів про співпрацю з такими європейськими університетами: Таллінський (Естонія), Університет Гронінген (Нідерланди), Університет Тушнія (Італія), Університет Лунд (Швеція), Університет імені Масарика (Чехія), Академія виконавчих мистецтв м. Братислава (Словаччина), Університет імені Бабеша-Бойяї та Університет мистецтв імені Георга Енеску (Румунія). Так, протягом чотирьох наступних років дії проекту студенти, викладачі, аспіранти та докторанти, співробітники ЗНУ матимуть можливість отримати повну стипендію на стажування в одному з вищевказаних престижних вишів.

ЗНУ співпрацював за різними напрямками з більше ніж двома десятками освітніх закладів та організацій США. Серед головних партнерів вишу: Університет Фресно Пасифік, Центр біологічних досліджень штату Арізона, Університет Меріленд м. Балтімор, Університет Род-Айленду, м. Кінгстон. Великий вклад ЗНУ в розвиток українсько-американських зв'язків на регіональному рівні було відзначено під час численних візитів поважних закордонних гостей до Запоріжжя. Так, у січні 2007 р. ЗНУ відвідав Надзвичайний і Повноважний Посол США в Україні, пан Уільям Тейлор. Майже рік потому, у листопаді 2008 р., на урочистому відкритті Центру американознавчих студій за підтримки Посольства США був присутній аташе з питань викладання англійської мови Т. Сантос.

Французька Республіка є одним зі стратегічних партнерів ЗНУ, який виступає провідним франкофонним центром Запорізького регіону. Щороку за програмою «Викладачі без кордонів» на факультет іноземної філології ЗНУ приїждять викладати двоє французьких лекторів. За підтримки Посольства Франції в Україні у ЗНУ створено Французький лінгвістичний центр з підготовки фахівців для отримання міжнародних сертифікатів DELF і DALF, на базі якого тепер здійснюється вдосконалення методик викладання французької мови, впроваджується білінгвальна освіта на немовних спеціальностях.

Важливим кроком на шляху ЗНУ до загальноєвропейського освітнього простору стало підписання в 2008 р. угоди з Університетом дю Мен (Франція) про реалізацію програми подвійного диплому для спеціальностей «Прикладна фізика» та «Біохімія і імунологія». Протягом 2012–2013 академічного року співробітництво ЗНУ з Університетом дю Мен (Франція) вийшло на якісно новий рівень. Із 12 по 19 вересня 2013 р. ректор ЗНУ М. О. Фролов, перший проректор О. Г. Бондар і декан факультету іноземної філології Г. Ф. Моршкіна перебували з офіційним візитом у виші, що є партнером ЗНУ, — Університеті дю Мен (Франція). Під час візиту делегації ЗНУ термін дії угоди про реалізацію програми подвійного диплому було подовжено ще на п'ять років. Підставою для цього стала ефективність співпраці між ВНЗ.

Активна співпраця ЗНУ з вишами зарубіжних країн та членство в консорціумах масштабних міжнародних

проектів виводить на стратегічний рівень такий фактор забезпечення високого рівня студентської мобільності, як володіння іноземною мовою. З огляду на це, до інфраструктури університету в різні роки були залучені такі структурні підрозділи: Регіональний Центр з вивчення німецької мови (офіційне представництво Гете-Інституту); Французький лінгвістичний центр (за підтримки Посольства Франції в Україні); Центр інтенсивного вивчення іноземних мов (створений за програмою від фонду «Відродження»).

Набуває міжнародного виміру й університетська програма розвитку енергоефективних технологій. Восени 2013 р. в ЗНУ відбулося засідання круглого столу «Соціальні технології взаємодії суб'єктів енергозберігаючої діяльності у проєкті Європейського союзу/Програми розвитку Організації Об'єднаних Націй (ЄС/ПРООН) «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду – II». Організаторами заходу стали учасники Проєкту ЄС/ПРООН «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду – II», факультет соціології та управління та фізичний факультет ЗНУ, представники адміністративно-господарської частини і виховного відділу вишу. Проведення подібного заходу позитивно вплине на подальший розвиток ЗНУ в галузі енергоефективності, на пошук партнерів для ВНЗ у цій відповідальній справі, а також на виховання культури енергозбереження у студентів.

На підтримку процесів інтернаціоналізації стандартів освітньої й наукової діяльності та підвищення іншомовної компетенції студентів і викладачів з 2014 р. в ЗНУ реалізується концепція мовної підготовки. Також протягом 2015–2016 н. р. в університеті проводили лекції та тренінги 16 іноземних викладачів з Великобританії, Німеччини, Польщі, США, Канади, Франції, Ірландії та Іспанії, з них восьмеро працювали на постійній основі. Необхідність такої практики зумовлена потребою впровадження в навчальні плани немовних спеціальностей курсів з іноземною мовою викладання, вдосконалення навчальних програм з окремих дисциплін та підвищення іншомовної комунікативної компетенції студентів.

Упродовж 2016–2017 рр. університет задіяний у численних міжнародних проєктах за такими напрямками, як філологічні науки, соціальні науки, юридичні науки, журналістика, природничі науки. Серед них: проєкти «Erasmus+», «Erasmus Mundus HUMERIA», проєкт ЄС/ПРООН «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду», спільний проєкт із Британською Радою «Active Citizens», проєкт Сьомої рамкової програми ЄС «SemData», спільний естонсько-український проєкт «Впровадження багатомовної моделі освіти та методології інтегрованого навчання предмету і мови в ЗНУ та Запорізькій області», Проєкт сприяння академічної доброчесності в Україні тощо.

Починаючи з 2014 р., у ЗНУ успішно реалізується академічна мобільність у межах програми «Erasmus+», до цього виш брав участь у проєктах «Erasmus Humeria» та «Elestga». Сьогодні діють шість угод із європейськими університетами-партнерами Румунії, Естонії, Словенії, Чехії, Італії та Франції. Можливістю пройти стажування за програмою «Erasmus +» скористалися 24 студенти. Згідно з угодою про співробітництво ЗНУ з Університетом дю

Мен (Франція), продовжується реалізація програми подвійного диплому.

Наразі ЗНУ бере участь в міжнародному проєкті академічної мобільності «MUSA», що фінансується Міністерством праці та соціальної політики Італії. Координатором проєкту є Університет Фоджіа, з яким університет вже має досвід успішної реалізації проєкту академічної мобільності в межах програми «Erasmus+».

З вересня 2016 р. по грудень 2017 р. на базі ЗНУ відбувається реалізація спільного естонсько-українського проєкту «Впровадження багатомовної моделі освіти та методології інтегрованого навчання предмету і мови в ЗНУ та Запорізькій області», що підтримується Міністерством закордонних справ Естонії в межах Програми співробітництва у галузі розвитку.

У 2017 р. ректор ЗНУ М. О. Фролов уклав договір про співпрацю із ректором Аньхойського педагогічного університету (м. Уху, провінція Аньхой, Китай) Ван Луном терміном на 5 років, згідно з яким на початку 2017–2018 н. р. у виші відкрили класи Школи Конфуція з вивчення китайської мови, культури та традицій. Викладає китайську мову у Школі носій мови – декан факультету російської філології Аньхойського педагогічного університету Ген Ліпін.

У межах угоди про співробітництво між ЗНУ та Вроцлавським університетом (Польща) успішно реалізується програма академічної мобільності для студентів філологічного факультету, які вивчають польську мову, де щороку 16–17 студентів вишу проходять лінгвокультурологічне наукове стажування.

Плідна співпраця з Міністерством освіти і науки Болгарії сприяє не лише зміцненню двосторонніх стосунків, але й надає реальні можливості для розвитку іншомовних компетенцій студентів і науково-педагогічних працівників ЗНУ. На постійній основі лектор болгарської мови в ЗНУ викладає болгарську мову на філологічному факультеті для студентів спеціальності «Україно-польсько-болгарський переклад» і для всіх бажаючих.

У 2016–2017 н. р. у ЗНУ навчаються 50 іноземних громадян із зарубіжних країн: Марокко, Тунісу, Іраку, Алжиру, Йорданії, Туреччини, Лівії, Габону, Еквадору, Туркменістану, Азербайджану, Казахстану. Порівняно з іншими ВНЗ регіону, слід зазначити, що чисельність іноземних громадян, які здобувають вищу освіту в ЗНУ, щороку поступово зростає.

Підписання угоди між ЗНУ та Університетом дю Мен (Франція), 2013 р.